

Врз основа на член 16 и член 29 од Статутот на Институтот на овластени ревизори на Република Македонија (ИОРРМ) и член 19 став 2 од Законот за ревизија (Службен весник на РМ, број 158/2010, 135/2011, 188/2013, 43/2014 и 138/2014, Одлука на Уставен суд на РМ бр. 50/2012), Управниот одбор на ИОРРМ по предлог на Комисијата за образование, обука и публикации, на својата седница одржана на 08.05.2015 година ја усвои следната

ПРОГРАМА ЗА ПОЛАГАЊЕ НА ИСПИТ ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ЗВАЊЕТО РЕВИЗОР

НИВО 1

I. ФИНАНСИСКО СМЕТКОВОДСТВО

- 1. Содржина и цел на финансиското известување**
  - 1.1 Вовед во сметководство
  - 1.2 Регулаторна рамка

- 2. Квалитативни карактеристики на финансиските информации и основи на сметководството**
  - 2.1 Сметководствени принципи

- 3. Употреба на двојното книжење и сметководствени системи**
  - 3.1 Извори, евиденции и книги на основна евиденција
  - 3.2 Сметководство на главна книга и принципот на двојно сметководство
  - 3.3 Од бруто биланс до финансиски извештаи

- 4. Евидентирање трансакции и настани**
  - 4.1 Данок на промет - ДДВ
  - 4.2 Залихи
  - 4.3 Материјални нетековни средства
  - 4.4 Нематеријални нетековни средства
  - 4.5 Однапред пресметани трошоци - ПВР и Однапред платени трошоци - АВР
  - 4.6 Ненаплатливи побарувања и исправка на вредноста
  - 4.7 Резервирања и неизвесни обврски

- 5. Подготовка на бруто билансот**
  - 5.1 Синтетички сметки
  - 5.2 Усогласување на сметката во банка

- 5.3 Корекција на грешки
- 5.4 Подготовка на финансиски извештаи за трговци поединци

6. Подготовка на основни финансиски извештаи

- 6.1 Некомплетна евиденција
- 6.2 Партнерства
- 6.3 Вовед во сметководството на трговски друштва
- 6.4 Подготовка на финансиски извештаи за трговски друштва
- 6.5 Настани по периодот на известување
- 6.6 Извештај за парични текови

7. Различни теми

- 7.1 Информатичка технологија

II. РЕВИЗИЈА 1

1. Ревизорска рамка и регулатива

- 1.1 Ревизија и други ангажмани за уверување
- 1.2 Законска рамка и регулатива
- 1.3 Корпоративно управување
- 1.4 Професионална етика

2. Внатрешна ревизија

- 2.1 Внатрешна ревизија

3. Планирање и процена на ризик

- 3.1 Процена на ризик
- 3.2 Планирање на ревизија и документација
- 3.3 Вовед во ревизорски доказ

4. Внатрешна контрола

- 4.1 Внатрешна контрола
- 4.2 Тестови на контролите

5. Ревизорски доказ

- 5.1 Ревизорски постапки и земање примерок
- 5.2 Нетековни средства
- 5.3 Залихи
- 5.4 Побарувања
- 5.5 Готовина и банка

- 5.6 Обврски, капитал и накнади за директорите
- 5.7 Непрофитни организации
- 6. Проверка**
  - 6.1 Проверка на ревизијата и финализација
- 7. Известување**
  - 7.1 Извештаи

III. УПРАВУВАЧКО СМЕТКОВОДСТВО

- 1. Природата и целите на трошочното и управувачкото сметководство**
  - 1.1 Информации за раководството
- 2. Класификација, однесување и намена на трошоците**
  - 2.1 Класификација на трошоци
  - 2.2 Однесување на трошоците
- 3. Деловна математика и компјутерски табели**
  - 3.1 Корелација и регресија; очекувани вредности
  - 3.2 Табели
- 4. Техники на трошочно сметководство**
  - 4.1 Трошоци за материјал
  - 4.2 Трошоци за труд
  - 4.3 Општи трошоци и апсорпциона метода
  - 4.4 Апсорпциона метода и метода на гранични трошоци
  - 4.5 Определување на трошоци при процесно производство
  - 4.6 Определување на трошоци при процесно производство, заеднички производи и споредни производи
  - 4.7 Определување на трошоци за задача, пакет и услуги
- 5. Буџетирање и метода на стандардни трошоци**
  - 5.1 Буџетирање
  - 5.2 Метода на стандардни трошоци
  - 5.3 Основна анализа на отстапувањето
  - 5.4 Понатамошна анализа на отстапувањето
- 6. Техники за донесување на краткорочни одлуки**
  - 6.1 Анализа на трошоци-обем-добивка
  - 6.2 Метода на релевантни трошоци и донесување на одлуки
  - 6.3 Линеарно програмирање

IV. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

A. ДАНОЧЕН СИСТЕМ

1. Персонален данок на доход

- 1.1 Даночен обврзник
- 1.2 Даночен должник
- 1.3 Даночна основа
- 1.4 Даночна стапка
- 1.5 Ослободувања
- 1.6 Аконтација на данокот
- 1.7 Годишен данок
- 1.8 Утврдување, пресметување и плаќање на персоналниот данок на одделните видови приходи
  - 1.8.1 Лични примања
  - 1.8.2 Приходи од самостојна дејност
  - 1.8.3 Приходи од имот и имотни права
  - 1.8.4 Приходи од авторски права и права од индустриска сопственост,
  - 1.8.5 Капитални добивки
  - 1.8.6 Приходи од игри на среќа
  - 1.8.7 Приходи од капитал
  - 1.8.8 Други приходи

2. Данок на добивка

- 2.1 Даночен обврзник
- 2.2 Даночна основа
- 2.3 Даночна стапка
- 2.4 Даночни олеснувања и ослободувања
- 2.5 Избегнување на двојно оданочување
- 2.6 Утврдување и наплата
- 2.7 Задржан данок
- 2.8 Данок на вкупен приход

3. Данок на додадена вредност

- 3.1 Предмет на оданочување
- 3.2 Даночен обврзник
- 3.3 Регистрација
- 3.4 Даночна основа
- 3.5 Даночни стапки

- 3.6 Место на промет
- 3.7 Време на настанување на даночниот долг
- 3.8 Пресметување на данокот
- 3.9 Одбиток на претходниот данок
- 3.10 Исправка на одбиток на претходниот данок
- 3.11 Даночен должник

4. Акцизи

- 4.1 Акцизни добра
- 4.2 Акцизен склад и акцизна дозвола
- 4.3 Настанување на акцизата иа кцизеб должник
- 4.4 Определување на акцизата
  - 4.4.1 Акциза на минерални масла
  - 4.4.2 Акциза на алкохол и алкохолни пијалоци
  - 4.4.3 Акциза на тутунски добра
  - 4.4.4 Акциза на патнички автомобили

5. Даноци на имот

- 5.1 Данок на имот
- 5.2 Данок на наследство и подарок
- 5.3 Данок на промет на недвижности

6. Придонеси за задолжително социјално осигурување

- 6.1 Видови на придонеси
- 6.2 Обврзници за плаќање на придонеси
  - 6.2.1 Обврзник за плаќање на придонес за задолжително пензиско осигурување
  - 6.2.2 Обврзник за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување
  - 6.2.3 Обврзник за плаќање на придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност
- 6.3 Обврзници за пресметка и уплата на придонеси
- 6.4 Основица за пресметка на придонеси
  - 6.4.1 Најниска и највисока основица за пресметка и уплата на придонеси
- 6.5 Стапки на придонесите
- 6.6 Пресметка и уплата на придонесите
- 6.7 Рок за уплата на придонесите
- 6.8 Утврдување и наплата на придонесите

Б. ДЕЛОВНО ПРАВО

1. Трговски друштва

- 1.1 Што е трговско друштво, односно компанија и кој може да ја основа?
- 1.2 Влог во трговско друштво
- 1.3 Имот на трговско друштво
- 1.4 Договор за трговско друштво или статут на друштвото
- 1.5 Предмет на работење на трговското друштво
- 1.6 Фирма на трговското друштво
- 1.7 Друштвото како правно лице
- 1.8 Застапување на трговското друштво
- 1.9 Видови на трговски друштва
- 1.10 Јавно трговско друштво
- 1.11 Командитно друштво
- 1.12 Друштво со органичена одговорност
- 1.13 Акционерски друштва, акционерство и акционерски права
  - 1.13.1 Што е акционерско друштво?
  - 1.13.2 Право на глас содржано во акциите
  - 1.13.3 Индивидуални членски права
  - 1.13.4 Колективни членски права
  - 1.13.5 Индивидуални имотни права
  - 1.13.6 Управување со акционерско друштво
  - 1.13.7 Собрание на акционерско друштво
- 1.14 Класификација на трговците
- 1.15 Сметководство
- 1.16 Попис
- 1.17 Годишни сметки и финансиски извештаи
  - 1.17.1 Ревизија на финансиски извештаи и избор на овластен ревизор
  - 1.17.2 Финансиски резултат и објавување на усвоената годишна сметка и одобрени финансиски извештаи
  - 1.17.3 Распоредување на добивката и покривање на загуба
  - 1.17.4 Задолжителна општа резерва и посебни резерви
- 1.18 Поврзани друштва
- 1.19 Дивиденда
- 1.20 Престанок на трговските друштва
- 1.21 Стечај
  - 1.21.1 Стечајна маса, управување и располагање со имотот што влегува во стечајната маса
  - 1.21.2 Распределба

1.21.3 План за реорганизација

1.22 Ликвидација на трговско друштво

2. Облигациони односи

2.1 Поим на трговски договори (член 17 од ЗОО)

2.2 Договорни страни

2.3 Каква способност треба да имаат договорните страни?

2.4 Договори на правно лице

2.5 Преговори

2.6 Понуда за склучување на договор

2.7 Преддоговор (член 37 од ЗОО)

2.8 Време на склучување на договорот

2.9 Место на склучување на договорот

2.10 Форма на договорот

2.11 Застапување

2.12 Полномошно (член 81 од ЗОО)

2.13 Средства за обезбедување на исполнување на договорните обврски

2.14 Исполнување и начин на исполнување на договорот

2.15 Камати

2.16 Последици и одговорност за штета поради неисполнување на ТД (штета)

2.17 Договор за ортаклак

3. Хартии од вредност

7.2 Основни одредби

7.3 Финансиски деривативи

7.4 Видови хартии од вредност

7.4.1 Акција

7.4.2 Обврзници

7.4.3 Сертификат за депозит

7.4.4 Благајнички, комерцијални и државни записи

4. Законска рамка на ревизијата

4.1 Законско дефинирање на ревизијата

4.2 Совет за унапредување и надзор на ревизијата

4.3 Професионално здружување на овластените ревизори

4.4 Стекнување на звањето овластен ревизор и континуирана професионална едукација

4.5 Независност во вршењето на ревизијата

I. ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ

1. Концептуалната рамка
2. Регулаторната рамка
3. Презентирање на објавените финансиски извештаи
4. Нетековни средства
5. Нематеријални средства
6. Обезвреднување на средствата
7. Известување за финансиската успешност
8. Вовед во групи
9. Консолидиран извештај за финансиска состојба
10. Консолидиран биланс на успех и извештај за останата сеопфатна добивка
11. Сметководство за придружени ентитети
12. Залихи и договори за изградба
13. Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства
14. Финансиски средства и обврски
15. Сметководство од правна наспроти комерцијална гледна точка
16. Наеми
17. Сметководство за даноци
18. Заработка по акција
19. Анализирање и толкување на финансиските извештаи
20. Ограничувања на финансиските извештаи и техниките за толкување
21. Извештаи за парични текови
22. Алтернативни модели и практики
23. Специјализирани ентитети, непрофитни ентитети и ентитети во јавниот сектор

II. РЕВИЗИЈА 2

1. Регулаторно опкружување
  - 1.1 Меѓународно регулаторно опкружување за ревизија и услуги за уверување
2. Професионални и етички разгледувања
  - 2.1 Кодекс за етика и однесување
  - 2.2 Професионална одговорност
3. Управување со практиката
  - 3.1 Контрола на квалитет

3.2 Добивање и прифаќање ревизорски ангажмани

4. Ревизија на историски финансиски информации

4.1 Планирање и процена на ризик

4.2 Докази

4.3 Оценување и проверка на ревизорски наоди

4.4 Оценување и проверка): прашања поврзани со специфични сметководствени проблеми од ставките на Билансот на состојба

4.5 Оценување и проверка : прашања поврзани со специфични сметководствени проблеми од ставките на Билансот на успех

4.6 Ревизија на групации и транснационални ревизии

5. Други ангажмани

5.1 Услуги поврзани со ревизијата и други услуги за уверување

5.2 Перспективни финансиски информации (ПФИ)

5.3 Судски ревизии

5.4 Општествена и еколошка ревизија

5.5 Внатрешна ревизија и користење надворешни услуги

6. Известување

6.1 Известување

7. Тековни прашања и најнови настани

7.1 Актуелни прашања

III. КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ И ЕТИКА

1. Корпоративно управување

1.1. Начела на ефективното корпоративно управување

1.2. Улогата на одборот на директори

1.3. Кодекс на однесување

1.4. Влијание на Законот Sarbanes-Oxley

1.5. Улогата на ревизорот во корпоративното управување

1.6. Контрола на корпоративното управување (внатрешна и надворешна)

1.7. Надоместок на раководството

2. Етика

2.1. Природа на етиката

2.2. Правила наспроти начела

2.3. Професионално однесување и усогласеност со етичките стандарди

- 2.4. Концепти на независност, скептицизам, одговорност и очекувања од јавноста
- 2.5. Етика и право
- 2.6. Усогласеност со основните етички начела
- 2.7. Етиката и ревизорот
- 2.8. Постапка за алармирање на раководство
- 2.9. Конфликт на интереси
- 2.10. Последици од неетичко однесување
- 2.11. Етика и корпоративно управување

IV. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИИ

1. Функција на финансискиот менаџмент

- 1.1. Финансиски менаџмент и финансиски цели

2. Опкружување на финансискиот менаџмент

- 2.1. Економско опкружување за деловно работење
- 2.2. Финансиски пазари и институции

3. Управување со обртен капитал

- 3.1. Обртен капитал
- 3.2. Управување со обртен капитал
- 3.3. Финансирање на обртен капитал

4. Проценка на вложувањето

- 4.1. Одлуки за вложување
- 4.2. Проценка на вложувања со користење на методата на дисконтиран паричен тек
- 4.3. Исправка за инфлација и даноци
- 4.4. Проценка и ризик на проектот
- 4.5. Специфични одлуки за вложување

5. Финансирање на деловното работење

- 5.1. Извори на финансирање
- 5.2. Политика за дивиденда
- 5.3. Левериџ и структура на капиталот

6. Трошок на капитал

- 6.1. Трошок на капитал
- 6.2. Структура на капиталот

7. Вреднувања на деловното работење

7.1. Вреднување на деловното работење

7.2. Ефикасност на пазарот

8. Управување со ризик

8.1. Валутен ризик

8.2. Ризик на каматна стапка

ЛИТЕРАТУРА:

1. ПРОФЕСИОНАЛНА РЕГУЛАТИВА – СТАНДАРДИ И КОДЕКС:

- i) Меѓународни стандарди за финансиско известување МСФИ 2009
- ii) Прирачник на Меѓународни стандарди за ревизија, контрола на квалитет, ангажмани за уверување, ангажмани за проверка и поврзани услуги и Кодекс на етика 2009

2. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА:

Основна:

- i) Закон за персоналниот данок од доход
- ii) Закон за данок на добивка
- iii) Закон за данокот на додадена вредност
- iv) Закон за акцизи
- v) Закон за даноците на имот
- vi) Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување
- vii) Закон за трговските друштва
- viii) Закон за облигационите односи
- ix) Закон за хартии од вредност
- x) Закон за ревизија

3. ОСНОВНА СТРУЧНА ЛИТЕРАТУРА

Учебнички материјали за професионални испити организирани од Association of Chartered Certified Accountants преведени на македонски јазик, во издание на BPP Learning Media;

4. ПОШИРОКА ЛИТЕРАТУРА

- i) "Вовед во сметководството" – Т.Русевски, Б.Недев, З.Божиновска, Љ.Јаневски, З.Миновски, Економски факултет, Скопје, 2004;
- ii) "Сметководство на менаџментот" - Слободан Марковски, Блажо Недев, второ издание, Економски факултет, Скопје 2003;
- iii) "Финансиски менаџмент" Сашо Арсов, Економски факултет, Скопје, 2008;
- iv) "Wiley IFRS 2013: Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards", Bruce Mackenzie, Danie Coetsee, Tapiwa Njikizana, Raymond Chamboko, Blaise Colyvas, Brandon Hanekom; John Wiley and Sons, December 2012 ;
- v) "Ревизија – 2 издание", Зорица Божиновска Лазаревска, Економски факултет, Скопје 2011;
- vi) "Анализа и користење на финансиските извештаи", G. I. White, A. C. Sondhi, D. Fried, KXB 2003 година

Програмата за полагање на испит за стекнување на звањето ревизор стапува на сила со денот на нејзиното донесување, а ќе се применува по добивање на согласност на Советот за унапредување и надзор на ревизијата на Република Македонија.

Борислав Атанасовски
Претседател на ИОРРМ